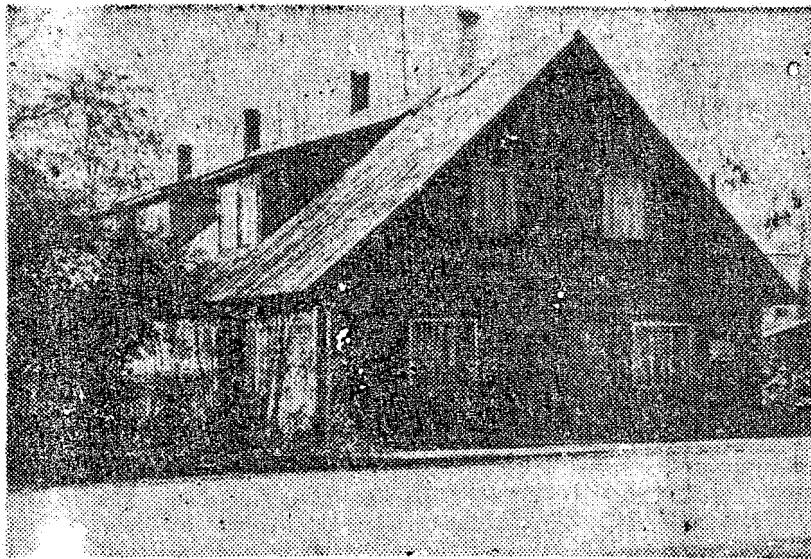

TAMMSAARE JA VÄIKE-MAARJA

Väike-Maarja kihelkonnakooli ligi 31 m pikkune ja 9,5 m laiune hoone valmis 1869. aastal ja oli mõeldud leeritoaks. Et aga juba enne ehitustööde algust liikus mõte kihelkonnakooli asutamisest, planeeriti uus maja sümmeetriliseks, rahuldavamaks nii kiriku kui ka kooli vajadusi. Kui siis kihelkonnakool 1873. aastal avati, saigi vastne õppeasutus endale läänepoolse suure toa, lisaks väikesed ruumid hoone keskel, kuna tänava-

poolne suur tuba jäi leerilastele magalaks. Viimati nimetatud ruum läks kooli valdusse 1892. aastal I klassi tarvis. Sellest eraldati vaheseina-

ga väike kamber poiste teiseks magalaks, samuti väike koda. Peale nende ehitati 1892. aasta suvel pööningu lääneotsa veel kaks tuba, üks

tütarlastele magalaks; teine abiõpetaja eluruumiks. Ka valmis siis 18'astmeline trepp.

Säärane oli Väike-Maarja kihelkonnakool, kui A. Hansen-Tammsaare siia õppima tuli. Niisuguseks jäi see 1930-ndate aastateni. J. Tamme lärel tulnud juhataja Märt Meos muutis vaid kolme ruumi funktsiooni. M. Meos joonestas (1964, mälu järgi) plaani hoonest, nagu see oli 1907. aasta augustis. Välisseintes olevate uste ja akende paigutust on täpsustatud vanade fotode järgi. Väikesi muutusi tehti maja juures 1930-ndail aastail, kui Vao vallavalitsus müüs selle A. Jänesele. Ulatuslik ümberehitus toimus 1950-ndail aastail (osa vaheseinu, kaks ust pargi poole, ukсед ja aknad Pika tänava poole, toad kogu pööningu ulatuses).

Väike-Maarja kihelkonnakooli hoone on kohapeal mainekamaid kultuuriloolisi ehitisi, sest seal on õppinud Johannes Normann, Paula Brehm-Jürgenson, Voldemar Rosenstrauch, Alfred Konstantin Kivi, Ernst Kilksen, Tuudur Vettik ja Mihkel Jürna ning õpetanud Peeter Koit, Mihkel Kampmaa, Jakob Tamm, Samuel Lindpere, Enn Murdmaa ja Jaan Port.

26. juulil 1958 avati hoonel mälestustahvel tekstiga «Selles majas elas ja töötas 1893—1907 kirjanik ja pedagoog Jakob Tamm». 10. jaanuaril avatakse seal mälestustahvel ka A. Hansen-Tammsaarele.

Eduard LEPIK

Pildil: kihelkonnakooli hoone
Pikk tn. 3.